

UNGDOM og de unges liv

Jytte Bang & Bo Møhl

*Det er ikke svært i daglig tale at definere ungdom – alle ved, at det er en tidsperiode mellem barndom og voksenliv. Det er imidlertid mere vanskeligt at formulere en præcis videnskabelig definition af ungdom, idet ungdomsbegrebet varierer fra tid til anden og fra kultur til kultur. John Gillis har i *Youth and History* (1974) beskrevet ungdom som en specifik socialgruppe med sin egen funktion og position i samfundet, og det er netop i bestemmelsen af dette, at vi kommer i vanskeligheder. I stort set alle kulturer er voksenlivet defineret ved, at man kan stifte egen familie, samt principielt via sin arbejdskraft at kunne brødføde denne. I visse kulturer bliver børn imidlertid tidligt sat i arbejde og derfor er et af de primære kriterier for voksen status muligheden for familiedannelse. At der eksisterer undtagelser fra denne definition er tydeligt, når man ser på teenagegraviditeter – ”de unge mødre” – og på det faktum, at mennesker i den vestlige verden får bør senere og senere, når de er ude over den ”første ungdom”. Samtidig med, at ungdommen varer længere og længere, når man ser på livsstil og voksnes mennesker selvfremsstilling.*

Ungdom er et begreb, der ikke er let at definere. I redaktionen af Psyke & Logos har vi valgt temaet om ungdom og unges liv som overskrift på det første nummer i 2010, fordi vi mener, der er behov for undersøgelser og indkredsninger af, hvad ungdom egentlig er for et begreb, og hvad det vil sige at være ung i dag. Vi savner en nøjere undersøgelse af ungdomsbegrebet og de unges liv, både konkret praktisk og videnskabeligt abstrakt. Vi savner, at der bliver skrevet mere om unges liv og udvikling på samme måde, som man i dag i udviklingspsykologien skriver om børns liv og udvikling med blik på børns hverdagsliv og de udviklingsopgaver, de møder der. Når der tales om de unge, eller når de fremstilles i medierne, er det meget ofte med fokus på det utilpassede, det afvigende, det radikaliserede og i det hele taget problematiske. Der er en evig tendens til, at denne generations unge er værre end tidligere tiders unge, og at det at være ung næsten automatisk betyder at være i opposition til forældre eller andre. De præsenteres i medierne ofte som anderledes end andre almindelige mennesker (voksne), men uden barndommens formildende omstændigheder – mere uansvarlige, ubekymrede, skrøbelige, radikale, etc. Unge brænder biler af, de dyrker usikker sex, de er sårbare, de drikker for meget, de tager stoffer, de er kriminelle, eller de er

ensomme, og de grupperer sig i alternative fællesskaber osv. Unge fremstilles altså på den måde ofte som problematiske og lidt utilregnelige. Men på samme tid er unge nogle mennesker, der er i gang med en uddannelse, de går i gymnasiet eller på en anden ungdomsuddannelse, de lever et liv med deres familie og venner, og de holder øje med hinanden, når de er til fest, de går til noget i deres fritid, de er ofte eksperter i ny teknologi i form af computere og mobiltelefoner og har en parathed til fleksibilitet og udvikling, som ikke altid præger voksne eller ældre mennesker. Alt i alt er billedet af de unge og det at være ung temmelig broget og modsætningsfyldt. Og ofte er det et standardiseret og normativt ”voksen”blik på de unge, som dominerer fremstillingen af dem. På mange måder synes ungdommen at fungere som en form for projektionsskærm for voksnes lystfyldte ønskefantasier om sex, forbrug og uansvarlighed eller det modsatte, nemlig skrækforestillinger om vold, kriminalitet, hovedløs risikoadfærd etc.

Den opfattelse, at ungdommen er et problem, er ikke ny. Følgende citat skulle være tillagt Sokrates, men kunne vel lige så godt have været formuleret af en ældre, livstræt person i dag?

Vore dages ungdom elsker luksus. Den har dårlige manerer, foragter autoriteter, har ingen respekt for ældre mennesker og snakker, når den skulle arbejde. De unge rejser sig ikke længere op, når ældre kommer ind i et værelse. Den modsiger sine forældre, skryder i selskaber, sluger desserten ved middagsbordet, lægger benene over kors og tyranniserer lærerne?

Uanset om det stammer fra Sokrates eller ej, så udtrykker citatet også en anden stereotypi, nemlig, at ungdommen kan formuleres i bestemt form ental. Det er naturligvis noget sludder. Unge mennesker grupperer sig og er forskellige i en grad, at diversiteten snarere er reglen end undtagelsen, når man taler om ungdomsgrupper.

Kigger man på de reelle forhold, så får man et langt mere nuanceret billede af ungdommen. Mange af de ovenfor nævnte forestillinger baserer sig på en ganske lille minoritet eller måske netop på voksnes projektioner. En spørgeskemaundersøgelse af elever fra 8. klasses i Gladsaxe Kommune viser bl.a., at 91 % hjælper til derhjemme med rengøring, opvask o.l., at 79 % synes godt om at gå i skole, at 69 % sparer op af deres lomme penge, at 93 % aldrig har begået alvorligere former for tyveri som indbrud, biltyveri, mens 66 % aldrig har stjålet i en butik, at 72 % ryger hverken tobak til daglig eller til fester, samt at 71 % ikke har været i seng med nogen etc., etc. (http://www.gentofte.dk/upload/pdf/skole_fritid/ssp%20-%20den%20ungdom%20pdf.pdf).

Sådan kunne vi blive ved, og det er netop det, vi vil gøre med dette temanummer: finde facts og dementere myter om den forførende, farlige og forbandende ungdom.

Vi har inviteret bredt i de relevante forskningsmiljøer og har modtaget en lang række artikler, som tilsammen danner en flot buket.

Svend Mørch, der igennem snart fyrrer år har forsket i ungdom, lægger ud med en oversigtsartikel *Ungdomsforskningen som perspektiv og mulighed*, hvor han peger på, at ungdomsforskningen er blevet et trafikcenter for videnskabelige teoridannelser og faglige uenigheder. Ungdommens liv og mulighedsbetingelser forandrer sig og Mørch peger på, at forskningen har en tilbøjelighed til at falde i en af to grupper, nemlig en psykologisk diskurs, der bl.a. ser på den individuelle udvikling fra barndom til ungdom, og en social diskurs, der bl.a. ser på unges sociale samfundsmæssige forankring.

Arne Poulsen har i sin artikel *Ungdommen i udviklingspsykologien* set på en række empiriske undersøgelser af bl.a. risikoadfærd, ungdomsegocentri, udvikling af hjerne, kognition og identitet, samt hvad han kalder for storm & stress. Disse temaer er i vid udstrækning enten præget af situation og/eller personlighed og derfor ikke noget generelt ved ungdom som gruppe. Arne Poulsen bidrager hermed konkret til at gøre op med myter og vanetænkning omkring unge.

Unge uddannelsesvalg, deres deltagelse i aktiviteterne på skolerne samt et eventuelt frafald har væsentlig betydning for deres fremtidsmuligheder. I to artikler behandler vi disse spørgsmål. Først diskuterer Charlotte Jonasson, Jacob Klitmøller og Lisbeth Grønborg i artiklen *Situerede perspektiver på ungdom, uddannelsespolitik og frafald i erhvervsuddannelserne* det høje frafald fra erhvervsskolerne – et felt, som kun har modtaget sparsom forskningsmæssig interesse. Det er en tese i artiklen, at ungdom, uddannelsespolitik og frafald er gensidigt konstituerende begreber, og på den baggrund diskuteres frafaldet ud fra et situeret perspektiv.

I den efterfølgende artikel *Unge perspektiver på fællesskaber og uddannelsesforløb på tekniske skolers erhvervsuddannelse* behandler Liselotte Ingholt, Betina Bang Sørensen & Vibeke Asmussen Frank unges deltagelse i fællesskaber i forbindelse med erhvervsuddannelserne. Artiklen ser på, hvilke fællesskaber der opstår og udvikler sig på en teknisk skole, hvordan de unge forstår disse fællesskaber, samt hvilken betydning de tillægger dem. Dette tema diskuteres på baggrund af 22 kvalitative interviews med 17-19-årige drenge og piger på en teknisk skole.

Lene Larsen har i *Arbejdets fravær og nærvær i moderne ungdom* taget fat på unges forhold til arbejdslivet og specielt, hvorfor nogle unge har svært ved at gøre deres ønsker til realiteter. Artiklen udspringer af et forskningsprojekt om Unge, livshistorie og arbejde, hvor forfatteren har interviewet nogle produktionsskoleelever.

I sin artikel *På tærsklen af et ungdomsliv - social identitet og fremmelighed* skriver Ditte Winther-Lindqvist om overgangen fra barne- til ungdomsliv. Udgangspunktet er en case med 12-13-årige piger, der skal gå fra 6.

klasse til 7. på en ny skole. Artiklen lægger op til en overgangsmodel i fire faser: positionering, afrunding, selvpræsentation og (dis)integration.

Clara Møhl Schack tager i sin artikel *Identitetskonstruktion på Facebook – en kvalitativ undersøgelse af unges brug af det sociale online netværk Facebook* fat på unges brug af internetmediet og dets brug i deres selviscenesættelse og identitetsdannelse. Forfatteren har lavet en undersøgelse af en række facebookprofiler, som hun analyserer ud fra begrebet *hoped-for-possible self*, og hun fremfører i den sammenhæng en række karakteristika ved en gruppe universitetsstuderende unges selvforståelse og iscenesættelse.

I den ene af de to artikler om ensomhed af Louise Margrethe Pedersen: *Ensomhed i ungdommen – når sociale relationer bliver asociale* foreslås en samfundsorienteret analyse af ensomhed som modvægt til mere personfokuserede tilgange. Artiklen diskuterer, med udgangspunkt i virksomhedsteorien, hvilke samfundsstrukturelle årsager der kan tænkes at være til unges ensomhed. Den centrale tese er, at ensomheden kan være et resultat af varegørelsen af de sociale relationer.

Mathias Lasgaard har i sin artikel *Ensom i en social verden* kigget på ensomhedsproblematikken blandt gymnasieelever. Via spørgeskemaer har han haft kontakt med 1009 elever, der også har besvaret andre spørgsmål med henblik på vurdering af deres trivsel, fx alkoholbrug og selvskade. 6 % af de adspurgte kunne rapportere, at de tit eller altid følte sig ensomme, hvilket er et alarmerende resultat fra en kontekst, hvor fællesskab og samvær spiller en stor rolle for den psykosociale udvikling.

I sin artikel *Vokseværker. Et signalement af unge danskeres seksuelle liv* giver Christian Graugaard os et billede af unges seksuelle liv, som det udfolder sig i det postmoderne samfund. Han konkluderer, at flertallet af de seksuelt aktive unge er godt tilfredse med deres seksuelle liv, som de håndterer med ”pragmatisk sans”, når det fx gælder utroskab. Han peger desuden på, at der er en gruppe unge, som har svært ved at håndtere den seksuelle udfordring i det senmoderne samfund og bl.a. har risikoadfærd. Han efterlyser af den grund systematisk forskning, som kan bidrage til at fremme seksuel sundhed blandt unge.

I deres artikel *Kronisk syg – men først og fremmest ung* tager Dorthe Meinike, Grete Teilmann og Kirsten Boisen fat på en problemstilling, der herhjemme hidtil ikke har fået meget opmærksomhed, nemlig unge mennesker som patienter. Ofte bliver unge enten indlagt på en børneafdeling eller på en voksenafdeling – ”de er enten omgivet af legoklodser eller gebisser”, som forfatterne udtrykker sig – og det er selvsagt ikke hensigtsmæssigt. Forfatterne arbejder på Ungdomsmedicinsk Videnscenter på Rigshospitalet, hvor de tager sig af den vigtige opgave, det er, at indtænke behandlingen i det unge menneskes liv – netop som ung.

Unge liv i Grønland er temaet i de næste to artikler. Laila Wattar, Sandrine Fanous & Peter Berliner præsenterer i artiklen *Unge liv og muligheder – deltagende aktionsforskning i Paamiut* det deltagende aktionsforsk-

ningsprojekt 'Paamiut Youth Voice' (PYV), der har til hensigt at undersøge de unges tanker og ønsker om trivsel i deres tilværelse. Projektet er baseret på en aktiv deltagelse fra de unge selv og retter sig mod øget deltagelse og udvikling af det lokale samfundsliv.

I artiklen "*Som at noget lettede...*" – strukturel vold og unge i Paamiut i Kalaallit Nunaat diskuterer Mia Glendøs og Peter Berliner forbindelsen mellem episodisk og strukturel vold i Kalaallit Nunaat (Grønland), idet der fremsættes den tese, at episodisk vold kan forstås som symptom på strukturel vold. Gennem en kvalitativ fænomenologisk interviewundersøgelse blandt borgere i Paamiut søges disse sammenhænge belyst gennem et fokus på interviewpersonernes fortalte livsverden.

I Kristine Jensen de López & Giselle Christoffersens artikel *Oplevet subjektiv alder, kultur, køn og forældredynamik hos unge* undersøges forholdet mellem unges biologiske alder og oplevede subjektive alder. Der arbejdes ud fra den hypotese, at oplevet subjektiv alder kan være et udtryk for den unges psykologiske modenhed og velfærd. Artiklen diskuterer disse forhold med udgangspunkt i en undersøgelse af 321 danske unge mellem 12-21 år. I artiklen fokuseres særligt på typer af risikoadfærd set i forhold til den biologiske og den oplevede subjektive alder.

Drengene og pigers opfattelse af sig selv samt forældrenes indflydelse på de unges selvopfattelse er temaet i Ole Michael Spaten, Nadia Christiansen, Julie Rahbek, Linda Engholm Bøytler Rahbek, Sara Dahl-Jensen & Maj-Brit Lyngsaa Ovesens artikel *Unge selvopfattelse, køn og forældrestil*. Artiklens analyser er baseret på en spørgeskema-undersøgelse af 216 unge fra 9. klasse og 3.g. Selvvurderingen inden for en række forskellige områder samt baggrunden for fundene belyses i artiklen.

I artiklen *Psyke og Logos – to tilgange til Aristoteles' lære om sjælen* diskuterer Jonas Holst den traditionelle udlægning af Aristoteles' lære om sjælen, ifølge hvilken 'logos' er blevet fremstillet som det enerådende fornuftsprincips styring af uregerlige kræfter. Ifølge Holst kan man imidlertid argumentere for en anden tilgang til sjælen hos Aristoteles, som bryder med fornuftsprincippet dominans og hierarkiseringen af psyken. Artiklen argumenterer for denne anden tilgang, der samtidig ses som et forskningsmæssigt nybrud i forståelsen af Aristoteles.

Endelig bringer vi en essay-anmeldelse af Ole Steen Kristensen med titlen *Grupperes grænsekontrol – studier i inklusion: Et essay i kølvandet på en antologi, der introducerer et nyt forskningsfelt*.

Slutteligt, men bestemt ikke derfor uvæsentligt, vil vi gerne sige stor tak til vores ihærdige og samvittighedsfulde reviewere og deres flittigt brugte røde penne. Tak!

LITTERATUR

GILLIS, J. (1974). *Youth and History Tradition and Change in European Age Relations, 1750-Present*. NY: Academic Press.